

Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 6

Komenského 6, Žďár nad Sázavou 591 01

Krizový plán školy

Krizový plán školy je dokument, který specifikuje postup pracovníků školy po zjištění takového porušení školního řádu, které spadá do kategorie rizikového chování žáků a je součástí MPP školy.

Jedná se o především o následující rizikové chování:

- nález nebo zjištěnou konzumaci tabákových, nebo alkoholických výrobků
- nález nebo zjištěnou konzumaci omamných a psychotropních látek (OPL)
- záškoláctví
- krádež
- vandalství
- podvod
- rasismus
- kyberšikana
- šikana
- syndrom CAN
- sexuální zneužívání
- domácí násilí
- porucha příjmu potravy
- školní neúspěšnost
- COVID - 19

Kromě uvedených se krizový plán zabývá také předcházením a řešením kritických situací spojených s projevy PAS. Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS – formulář. Nedílnou součástí krizového plánu je také forma komunikace s žákem autistou.

Krizový plán školy je veřejný dokument, volně přístupný jak pracovníkům školy, tak žákům a jejich zákonným zástupcům. Součástí Krizového plánu jsou informace pro pedagogy a zákonné zástupce, jak postupovat při podezření na rizikové chování u žáků, a kontakty na organizace poskytující pomoc. Krizový plán také obsahuje informace a postup pro žáky, kteří sami potřebují pomoc, nebo chtějí zamezit rizikovému chování vyskytujícím se v jejich školním prostředí.

Kromě jiného je krizový plán vytvořen na základě Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28.

Prevence je na naší škole zajišťována celoročně podle Preventivního programu školy. Preventivní program školy je každý rok vyhodnocován. V prevenci rizikového chování žáků se zaměřujeme na předcházení rozvoje rizik, která by mohla směřovat k přestupkům či dokonce k trestným činům. Zjistí-li škola závažný přestupek nebo trestný čin, řeší jej podle dále uvedených postupů.

Výskyt, držení a konzumace tabákových výrobků a el. cigaret

Ve vnějších i vnitřních prostorách školy je zakázáno používání tabákových výrobků i kouření elektronických cigaret, včetně zahřívání tabáku. Při nedodržení zákazu je škola oprávněna požádat Městskou policii Žďár nad Sázavou, nebo Policii České republiky o zákrok směřující k dodržení zákazu.

Konzumace tabákových výrobků a elektronických cigaret ve škole

1. V případě zjištění kouření u dětí a žáků v areálu školy nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky. Je třeba informovat pedagogického pracovníka, který následně informuje zákonné zástupce.

Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.

2. Pedagogický pracovník podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu a udělení kázeňského postihu, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na zákonného zástupce.

3. Informování zákonného zástupce by mělo být vedeno citlivě a konstruktivně, s ohledem na věk žáka (experimentování s tabákem je v dospívání přirozené), pedagogický pracovník by se měl snažit poskytnout relevantní informace včetně konkrétních rizik, která v případě kouření dítěti hrozí. Pedagogický pracovník může rodiči dále poskytnout odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). **Cílem je problém řešit primárně na úrovni učitel–dítě–rodič.**

4. V případě, že žáci kouří mimo prostory školy či školského zařízení mimo dobu plnění povinné školní docházky, škola neuděluje výchovná opatření. Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka.

Nález tabákových výrobků a elektronických cigaret ve škole

1. Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde tabákové výrobky (včetně elektronické cigarety a jejích komponentů), ohlašuje to rodičům dítěte. Pedagogický pracovník nesmí žáka prohledávat. Pedagogický pracovník ve škole, či na mimoškolní akci může žáka vyzvat k vydání těchto tabákových výrobků (nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené tabákové výrobky odstranit z dosahu osob mladších 18 let.

2. Pokud pedagogický pracovník zajistí u žáka tabákové výrobky, el. cigarety, či jejich součásti, předá je proti podpisu zákonnému zástupci žáka. Dokument o navrácení tabákového výrobku zákonnému zástupci přiloží k zápisu o jeho zajištění. Zápis bude uložen v dokumentaci školního poradenského pracoviště, kopie v katalogovém listu žáka.

3. V závažných případech, zejména s ohledem na věk a chování žáka, jestliže se jednání opakuje, nebo rodiče užívání tabáku u dítěte dlouhodobě nereflektují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte.

Udělená výchovná opatření při výskytu a užívání tabákových výrobků ve škole se odvíjí od míry závažnosti porušení školního řádu a vždy se udělují po konzultaci se školním poradenským pracovištěm a vedením školy.

Výskyt, držení a konzumace alkoholu

Prodej alkoholu osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem. Školním řádem je stanoven zákaz užívání alkoholu v prostorách školy a na všech akcích pořádaných školou.

Nález alkoholu ve škole

- Tekutinu nepodrobovat žádnému testu ke zjištění chemické struktury.
- O nález ihned uvědomit vedení školy.
- Nalezenou tekutinu uložit u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- Zpracovat stručný zápis o události. Ten bude uložen v dokumentaci školního poradenského pracoviště.

Přinesení alkoholu žákem do školy

1. Přinese-li žák do školy či na školní akci alkohol, je třeba o této skutečnosti informovat odpovědného pedagogického pracovníka. Porušení školního řádu řeší pedagogický pracovník ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.

2. Pedagogický pracovník intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu a udělení kázeňského postihu, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace, motivuje k abstinenci, pokusí se zjistit, kde žák alkohol vzal a vyzve jej, aby alkohol odevzdal.) a sepíše stručný zápis. (datum, místo a čas nález, jméno žáka, podpis žáka). V případě, že žák odmítá podepsání záznamu, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápis bude uložen v dokumentaci školního poradenského pracoviště. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.

3. Škola informuje zákonného zástupce.

4. Pokud žák alkohol koupil, škola vyrozumí MPB. Pokud jej vzal doma, informuje pedagog zákonného zástupce s doporučením, aby opakování takovéto situace do budoucna zabránil (zodpovědnost za výchovu dítěte).

5. Při opakování podá škola podnět na OSPOD, u opakovaně nespolupracujících rodičů na Policii ČR.

Konzumace alkoholu žákem ve škole a na školní akci

1. Pedagog okamžitě zabráni další konzumaci. Tekutinu nepodrobuje žádnému testu.

2. Podle potřeby poskytne první pomoc (doplnění tekutin, cukru, neustálý dohled).

3. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

4. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka, který bude uložen v dokumentaci školního poradenského pracoviště.

5. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka neprodleně vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Zameškané hodiny nebudou omluveny. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou pravomocí a vyčká jeho pokynů.

6. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi, nebo že žák je intoxikovaný, je zajištěná tekutina předána přivolanému lékaři.

Konzumuje-li žák ve škole či na školní akci alkohol, je třeba o této skutečnosti informovat zákonného zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.

Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dítěte § 10 odst. 4 písmeno g) zákona 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání, či nabízení alkoholických nápojů ve škole a na mimoškolní akci.

Udělená výchovná opatření při výskytu a užívání alkoholu ve škole se odvíjí od míry závažnosti porušení školního řádu a vždy se udělují po konzultaci se školním poradenským pracovištěm a vedením školy.

Návykové látky

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření a propagace NL, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Distribuce NL je považována za trestný čin, množství látky není rozhodující. Přechovávání NL je také protiprávní jednání, může být kvalifikováno jako přestupek nebo jako trestný čin. Na hodnověrné informace o trestných činech v souvislosti s OPL se vztahuje ohlašovací povinnost.

Konzumace NL ve škole

Tento postup se vztahuje nejen na nelegální návykové látky, ale rovněž na alkohol a v určité omezené míře i na tabák.

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby. K takovému účelu poslouží obálka – žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelep, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu. Podle zdravotního stavu žáka případně ihned informuje rychlou záchrannou službu. V případě, že není nutné volat rychlou záchrannou službu, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka, a to za přítomnosti svědka, a bezodkladně informuje vedení školy. Tento záznam předá k založení školnímu metodikovi prevence do dokumentace školního poradenského pracoviště.

(3) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou před-lékařskou první pomoc a volá rychlou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.

(4) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník vyrozuměním zákonných zástupců.

(5) S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci. Pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné

zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.

(6) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

(7) Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(8) Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(9) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Je ovšem nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový sobě a podle typu užití NL může být nebezpečný i okolí, ale jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé (z právního hlediska se zpravidla jedná o přestupkové jednání, na nějž se nevztahuje oznamovací povinnost); distributor se vždy dopouští jednání, které má znaky trestného činu. V případě distribuce je stanovena oznamovací povinnost.

(10) Prokázané navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za velmi rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.

(11) Testování při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou pedagogickými pracovníky není možné. Oprávnění k takovému testování mají pouze příslušník Policie České republiky, příslušník Vojenské policie, příslušník nebo občanský zaměstnanec Vězeňské služby, strážník obecní policie nebo osoba pověřená kontrolou podle jiného právního předpisu.

Distribuce NL ve škole

Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, informuje o tom neprodleně školního metodika prevence. Škola o této skutečnosti musí vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takové jednání přikazít.

Přechovávání NL ve škole

Přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním. Podle množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je toto protiprávní jednání blíže specifikováno buď jako přestupek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka). Toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem. Pedagogický pracovník nehodnotí, o jaký typ porušení zákona se jedná a zda se žák dopustil přestupku, nebo trestného činu. Protiprávnost jednání kvalifikuje policejní orgán.

V případě podezření, že žák u sebe přechovává NL, je nutné tuto látku zajistit a předat ji policii. Pedagogický pracovník nesmí a není oprávněn takovou látku zlikvidovat nebo předat zákonným zástupcům. Pokud by tak postupoval, dopustil by se protiprávního jednání.

Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí v obci s rozšířenou působností (Mě Žďár nad Sázavou)

Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují následujícím způsobem:

Nález NL v prostorách školy

(1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesypávají, nečichají k ní.

(2) O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam, který předá k založení školnímu metodikovi prevence.

(3) V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

Zadržení NL u žáka školy

(1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

(2) O nález ihned uvědomí vedení školy, zákonného zástupce a Policii ČR.

(3) O nález sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že žák zápis odmítne podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.

(4) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

Při důvodném podezření na držení NL žákem školy

(1) Jedná se o důvodné podezření z protiprávního jednání. Může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Není zde sice oznamovací povinnost, ale pouze Policie ČR může provést prohlídku žáka a po příslušných expertizách nechat NL zničit v souladu s právními předpisy.

(2) Pracovníci bezodkladně vyrozumějí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.

(3) Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku jeho věcí.

Výchovná opatření při nález, distribuci, užívání, přechovávání OPL v prostoru školy a při akcích školy

Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit kázeňská opatření. Je třeba rozlišovat distributora od uživatele. Distribuce OPL je trestným činem, konzumace je hrubým porušením školního řádu.

Udělená výchovná opatření se odvíjí od míry závažnosti porušení školního řádu a vždy se udělují po konzultaci se školním poradenským pracovištěm a vedením školy.

Záškoláctví

Třídní učitel by měl být nejpozději do 3 dnů od počátku absence informován od rodičů a zákonných zástupců o důvodu nepřítomnosti žáka ve škole. Pokud tak zákonní zástupci neučiní, lze nepřítomnost žáka klasifikovat jako záškoláctví.

Postup řešení zjištěného záškoláctví

1. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje.

2. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje TU její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván.

Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence a dohodne termín další schůzky.

O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává. Zápis uloží výchovný poradce ve své dokumentaci. TU o schůzce informuje vedení školy.

3. Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu

zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu, originál se založí do dokumentace školního poradenského pracoviště.

4. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.

5. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.

Výchovná opatření při prokázaném záškoláctví

Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele.

Krádež

Jde o protiprávní jednání, a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení nebo doporučí poškozenému (jeho rodičům, zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.

Postup při zjištění krádeže ve škole

1. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelem školy.

2. S náhradou způsobené škody pedagogové postupují jako u vandalismu. Preferují nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem a trvají na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.

3. Zákonné zástupce zloděje vyrozumí škola vždy až poté, kdy bude přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí.

4. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumí vedení školy Policii ČR a oznámí podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

5. O krádeži a jejím šetření provede pedagog záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti. Zápis se založí do dokumentace školního poradenského pracoviště.

V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 5000,- Kč a je to bez použití násilí (překonání překážky), není to vloupání a jedná se o přestupek proti majetku. V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 5000,- Kč a je to s použitím násilí (vypáčená skříňka, šatna, šuplík) nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci (loupež), jedná se vždy o trestný čin.

Škoda na odcizené věci od 5000,- Kč výše je trestným činem krádeže.

Rasismus

Vzhledem k závažnosti tohoto tématu třídní učitel neprodleně zajistí bezpečnost případné oběti. Třídní učitel oznámí věc vedení školy a dále oznámí skutečnost rodičům nebo zákonným zástupcům oběti i agresora a postupuje dle preventivního plánu proti šikaně. Dle závažnosti situace a případného ohrožení bezpečí oběti informuje vedení školy policii ČR. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření.

Postup při zjištění výskytu rasismu u žáků

1. Pedagog okamžitě a razantně vystoupí proti jakýmkoli projevům intolerance mezi žáky.
2. Rodiče vyrozumí TU v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem.
3. Policii ČR vyrozumí vedení školy v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů apod.), a na takto motivované vážnější formy násilí.

Výchovná opatření při zjištění rasismu u žáka

Výchovná opatření jsou udělována žákům podle míry závažnosti projevů rasismu, extremismu a xenofobie a jsou plně v kompetenci TU a vedení školy.

Vandalství

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších členů školní komunity.

Jedná se buď o významné útoky na věci, které mají za následek jejich úplné zničení (ulomené části nábytku, prokopnuté dveře, utržené vodovodní kohoutky, utrhané hadice od hasicích přístrojů, zničené školní pomůcky, učebnice části oblečení) nebo významné poškození (čmáranice a nápisy na zdech nebo školním nábytku, popsané a polité učebnice, oloupané nejrůznější rohy, nalepený toaletní papír na stropě apod.)

Postup při zjištění vandalismu ve škole

1. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhejte po tom, kdo ji způsobil. U nezletilých potom po jejich zákonném zástupci.

2. Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumí TU o tomto chování zákonné zástupce žáků a žákyň a dohodne s nimi způsob náhrady škody.

3. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyrozumí vedení školy Policii ČR a oznámí podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestný čin majetkové povahy.

4. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, bude pedagog preferovat tento způsob náhrady škody.

5. O způsobené škodě provede TU záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti, a kopie záznamu bude v dokumentaci školního poradenského pracoviště.

6. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, oznamuje vedení školy toto jednání OSPOD.

Výchovná opatření při zjištění vandalismu ve škole

Jestliže se jedná o záměr a cíl, pak je třeba použít vůči žákyni/žákovi jiné opatření, než když se jedná o snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám nebo o následek šikany, či její doprovodný projev.

Podvod

Zpravidla jde o podvody typu falšování podpisu rodičů nebo zákonných zástupců, klasifikace v žákovských knížkách.

Postup při zjištění podvodného jednání u žáka

1. Pokud jde o falšování podpisu na omluvence z důvodu neomluvené nepřítomnosti žáka ve vyučování, je třeba tento přestupek klasifikovat jako záškoláctví (viz. záškoláctví).

2. Pedagog po pohovoru se žákem učiní o této skutečnosti písemný záznam, který bude uložen u TU a v dokumentaci školního poradenského zařízení.

3. Pedagog vyrozumí zákonné zástupce žáka a v závažných případech výchovného poradce a vedení školy.

Výchovná opatření při zjištění podvodu u žáků

Výchovná opatření jsou udělována žákům podle rozsahu a závažnosti podvodného jednání.

Kyberšikana

Kyberšikana zahrnuje zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit a ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

Postup při řešení kyberšikany ve škole

1. Pokud je žák vystaven některé z forem soustavného obtěžování nebo napadání přes internet, mobilní telefon nebo přes sociální sítě, sepíše ten, kdo informaci převzal okamžitě zápis prvotního kontaktu a informuje vedení školy a školního psychologa, výchovného poradce nebo školního metodika prevence. Podle vyjádření MŠMT z roku 2009 by se škola měla zabývat kyberšikanou vždy, když se o ní dozví.

2. TU pozve rodiče nebo zákonné zástupce žáka - oběti do školy a s jejich pomocí se snaží eliminovat možnost přístupu agresora k žákovi (oběti).

3. Pokud je agresor neznámý, je v této situaci doporučeno řídit se pravidly pro bezpečný pohyb na internetu (také je lepší změnit telefonní číslo, účet na Facebooku, internetu, mailu či zvolit jinou sociální síť). Po určitou dobu se snažit vyhýbat těmito médii.

4. Pokud je agresor známý, je třeba informovat také zákonné zástupce agresora a vysvětlit jim, že jde v podstatě o trestný čin, který by měl být takto posuzován, pokud nebude s okamžitou platností ukončen.

Škola musí podpořit oběť a zajistit její bezpečí, zajistit co nejvíce důkazních materiálů, incident vždy vyšetřit, informovat rodiče, zkontrolovat řešení s dalšími institucemi, žádat konečný verdikt a informace, zvolit odpovídající opatření a realizovat preventivní opatření.

Výchovná opatření při zjištění kyberšikany ve škole

Pokud došlo k tomuto činu v prostorách školy, bude přestupek hodnocen různými stupni výchovných opatření.

Pokud došlo k takovému jednání mimo prostory školy je na zákonných zástupcích, zda případ nahlásí příslušným orgánům (Policii ČR).

Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona, a to jako:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství).

K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznámá to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled.

Výchovná opatření při šikaně zjištěné v prostorách, areálu školy, při akcích školy - prokázaná šikana (dle závažnosti situace).

Na prevenci a postupy při řešení šikanování je vypracován Program proti šikanování. Program proti šikanování

Program a jeho cíl

Tento program je určen všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, žákům a jejich rodičům nebo zákonným zástupcům. Zaměřuje se na prevenci šikany a dále nabízí postupy, jak šikanování řešit.

Cílem tohoto programu je vytvořit bezpečné, spolupracující a respektující prostředí zaměřené na oblast komunikace a vztahů mezi žáky na naší škole.

Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování násilí ve škole je ŠVP (Školní vzdělávací program) a PPŠ (Preventivní program školy), který vychází z Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 21149/2016 a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28. K dalším preventivním opatřením patří následující skutečnosti:

- Zapracování prevence proti šikaně do školního řádu a s tím související dodržování školního řádu.
- Pravidelná školení a vzdělávání členů školního poradenského pracoviště, především školní psycholožky a školního metodika prevence.
- Pravidelná setkání – např. třídnické hodiny, třídní schůzky, konzultační hodiny VP, ŠMP s žáky, učiteli, rodiči.
- Informovanost (zpracováno podle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky, č. j. 21149/2016) pro žáky, učitele, rodiče na nástěnce ŠVP u kabinetu č. 9), školní řád a PPŠ (webové stránky školy).
- Seznam zařízení zabývajících se primární prevencí v oblasti rizikového chování (nástěnka ŠMP, PPŠ, Program proti šikanování)
- Elektronická schránka důvěry – projekt Nenech to být

Vymezení základních pojmů

Škádlení

- vzájemné přátelské chování žáků, které je charakterizované respektem a možností opětování a ukončení v jakémkoli okamžiku.

Šikanování

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, popřípadě skupinu žáků.
- spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem či skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Projevy šikany

Přímá podoba:

- zahrnuje fyzické útoky, vydírání, poškozování věcí, krádeže jiné osobě, útoky verbální (slovní), nadávky, vyhrožování, ponižování a neverbální nátlak, jako urážlivá gesta a zvuky, zírání, zastrašující nebo výhrůžné výrazy ve tváři, ničení, schovávání, nebo kradení věcí či učebních pomůcek. (Může mít formu sexuálního obtěžování až zneužívání.)

Nepřímá podoba:

- projevuje se nápadným přehlížením a ignorováním žáka skupinou třídní nebo jinou. Útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Většinou je nefyzická, ale třetí strana může být i zmanipulována do fyzického útoku. Nebezpečnost působení spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.
- pokud je zaměřena proti učiteli, mívá formu rozšiřování lží a pomluv, neoprávněných nařčení, ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky.

Varovné signály šikanování

Příklady nepřímých znaků šikanování u žáka

- ✓ působí smutně, nešťastně, stísněně, stává se uzavřeným, mívá blízko k pláči,
- ✓ o přestávkách je často osamocený, nemá kamarády, vyhledává blízkost učitelů,
- ✓ při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- ✓ jeho prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- ✓ má na těle modřiny, odřeniny, škrábance (nedovede je uspokojivě vysvětlit),
- ✓ odmítá vysvětlit poškození a případné ztráty věcí (používá nepravděpodobné výmluvy),
- ✓ mívá zašpiněný nebo poškozený oděv,
- ✓ začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Příklady přímých znaků šikanování

Verbální znaky

- ✓ posměšné poznámky na adresu žáka, urážení jeho rodičů,
- ✓ nadávky, hrubé žerty,
- ✓ pohoršující přezdívka,
- ✓ vysmívání se slabostem (handicapům) žáka,
- ✓ násilné a manipulativní příkazy, zákazy mluvení s kamarády.

Neverbální znaky

- ✓ strkání, honění, kopání, údery-rány (nápadné silné, oběť neoplácí),
- ✓ rvačky, kdy jeden z účastníků je nápadně slabší a snaží se uniknout,
- ✓ nátlak – dávání peněžitých a jiných darů šikanujícímu (agresori berou peníze, zabavují nebo ničí věci, přivlastňují si věci oběti, ničí nebo ukradnou učebnice a další školní pomůcky).

Motivy šikany

- Kdo a proč začíná šikanovat?
- Ten, kdo chce být středem pozornosti, upoutat pozornost. Ten, kdo zabíjí nudu, zkouší, co druhý vydrží.
- Ten, kdo chce vykonat „něco velkého.“ Ten, kdo chce předejít svému týrání.

Zakrývání šikany

Kdo a proč zakrývá šikanování?

- **Oběť.** Od oběti lze těžko získat podrobnější a často objektivní informace. (pocit viny, úzkosti, strach).
- **Svědci.** Svědci i oběť mohou vypovídání považovat za žalování.
- **Agresori.** Agresori často vynalézavě lžou, používají falešné svědky, nutí oběti ke lhaní nebo odvolání výpovědí.
- **Rodiče.** Někteří rodiče agresorů chrání své děti za každou cenu. Někteří rodiče se obávají spolupracovat při vyšetřování.

Odpovědnost, trestní postih - šikana z pohledu paragrafů

Škola

Dle Školského zákona č. 561/2004 v souladu ustanovením § 29 Sb. je škola povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Každý pracovník školy je povinen řídit se příslušnými pokyny a ustanoveními.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádná opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení případně nepřekažení trestního činu dle § 167, 168 trestního zákona, nadřizování dle § 166, schvalování trestního činu dle § 165. Skutkovou podstatou účasti na trestném činu dle § 10 může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu (nechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.)

Žák-agresor, pachatel

K trestní odpovědnosti mladších patnácti let nedochází, neznámá to však, že nemohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může být nad ním stanoven dohled. (JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, převzato z Kolář Michal, Bolest šikanování, Praha, Portál, 2001 s. 213-218. Upraveno podle www.poradenskecentrum.cz). Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestních činů či provinění podle:

- § 137 – útisku,
- § 157 – poškozování cizí věci,
- § 197 – násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,
- § 213 - omezování osobní svobody,
- § 221-224 – ublížení na zdraví,
- § 234 – loupeže,
- § 235 – vydírání.

Postup při podezření/odhalení šikany

1. Pracovník školy, který se o situaci dozví, sepiše záznam prvotní informace. Ze záznamu musí být jasné, **KDO** se na pracovníka obrátil, **KDY** (datum a čas), **CO** bylo sděleno (zapsat pouze a přesně to, co bylo řečeno, neměnit slova, nic nepřidávat) a **JAK SE BUDE POKRAČOVAT** (na čem se s oznamovatelem domluvili). Záznam má být podepsán oběma stranami, pokud se však oznamovatel nebude chtít podepsat, skutečnost se pouze poznačí. **Zápis pak pracovník školy předá školnímu metodikovi prevence, který celou situaci dále řeší ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.** Stejně bude postupováno i v případě písemného oznámení- upozornění (i anonymního) ze schránky důvěry.

Po celou dobu vyšetřování platí přísný zákaz podávání jakýchkoliv informací o případu pro všechny kromě členů školního poradenského pracoviště.

2. Případ bude oznámen vedení školy.
3. Na základě prvotní informace bude proveden diskretní rozhovor s oznamovatelem a s obětí či oběťmi.
4. Budou vedeny a písemně zaznamenány rozhovory se svědky.
5. Bude vyšetřena situace ve třídním kolektivu.
6. Bude zajištěna ochrana oběti (obětí).

7. Bude veden a písemně zaznamenán rozhovor s agresorem (agresory).
8. Budou informováni rodiče nebo zákonní zástupci oběti, agresorů. Na jednání s vedením školy budou rodiče agresora informováni o vzniklé situaci a možnostech ohledně potrestání žáka jako jsou: běžná výchovná opatření – napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování.
9. Bude zorganizována třídnická hodina, kde se celá situace pojmenuje a sdělí se žákům výsledek vyšetřování, případně způsob potrestání agresorů.
10. Proběhne rozhovor s rodiči oběti.
11. Bude se pracovat s agresorem (uvědomování si svého chování a z toho vyplývajících důsledků).
12. V případě potřeby bude zabezpečena zjištěné oběti, ale i agresorovi odborná pomoc (PPP, psychoterapeut, psycholog, psychiatr, středisko výchovné péče ...).
13. Bude svolána mimořádná třídní schůzka, kde budou rodiče o celé situaci informováni.
14. Z důvodu nápravy situace bude potřeba následně pracovat s celým třídním kolektivem.

Postup v případě pokročilé šikany

Při náhlém projevu („výbuchu“) brutálního skupinového násilí bude postupováno následovně:

1. Musí být zajištěna bezprostřední ochrana oběti (obětí).
2. Bude na pomoc přivolán další pracovník (pracovníci) školy.
3. Bude zabráněno agresorům v domluvě na křivé výpovědi.
4. Bude věnována dostatečná péče oběti (podpora, uklidnění, ošetření, ...).
5. Čin bude nahlášen Policii ČR, OSPOD.
6. Vyšetřování protiprávní stránky povede Policie ČR. Vyšetřování vztahů a onemocnění skupiny povede specialista. Škola bude postupovat podle jejich pokynů závěrů.
7. Ve spolupráci s oddělením péče o dítě škola doporučí rodičům či zákonným zástupcům dítěte případná výchovná opatření:
 - umístění dítěte (agresora) do pobytového oddělení SVP
 - realizace dobrovolného diagnostického pobytu žáka v diagnostickém ústavu
 - podání návrhu OSPODu (Orgánu sociálně právní ochrany dítěte) k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření nebo ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
8. Škola doporučí odbornou pomoc oběti a jejím rodičům (PPP, psychoterapeutická péče, psycholog, psychiatr, pediatr).

Informace pro žáky

„Překonej strach a zajdi za učitelem, kterému důvěřuješ“

- třídní učitel
- vedení školy

Mgr. Bohumila Počtová (ředitel),
Mgr. Lada Kovaříková (zástupkyně pro I. stupeň a ST),
Mgr. Jana Tušlová (zástupkyně pro II. stupeň),
Mgr. Irena Čuhlová (školní speciální pedagog),
Mgr. Dana Bučková (výchovná poradkyně pro ST),
Mgr. Jitka Stará (výchovná poradkyně pro I. stupeň a II. stupeň),
Mgr. Miloš Moučka (školní metodik prevence).

- **svěř se rodičům, kamarádovi**

V případě, že nenajdeš odvahu říct to někomu z výše jmenovaných, zavolej na Linku bezpečí.

Linka bezpečí: 800 155 155 (bezplatná linka)

Také se můžeš obrátit na:

Krizové centrum pro děti a dospívající

Telefon: 541 229 298

Email: css.sspd@volny.cz

Web: <http://www.krizovecentrum.cz>

Hapalova 4, Brno 621 00

Linka bezpečí

Celostátní linka pro děti a mládež v krizových životních situacích.

Provoz: nonstop

Telefon: **116 111**

E-mail: pomoc@linkabezpeci.cz

Web: www.linkabezpeci.cz

Nenech to být

www.nntb.cz Nenech to být, webová a mobilní aplikace fungující na principu online, anonymní stránka důvěry pod záštitou

Mgr. Irena Čuhlová (školní speciální pedagog),

Mgr. Dana Bučková (výchovná poradkyně pro ST).

Informace pro rodiče

Koho kontaktovat?

Obrátit se můžete především na školu

Mgr. Bohumila Počtová (ředitel), tel. 566 591 423

Mgr. Lada Kovaříková (zástupkyně pro I. stupeň a ST), tel. 566 591 424

Mgr. Jana Tušlová (zástupkyně pro II. stupeň), tel. 566 591 441

Mgr. Irena Čuhlová (školní speciální pedagog), tel. 566 591 420

Mgr. Dana Bučková (výchovná poradkyně pro ST), tel. 566 591 437

Mgr. Jitka Stará (výchovná poradkyně pro 1. stupeň a II. stupeň), tel. 566 591 435

Mgr. Miloš Moučka (školní metodik prevence),
třídní učitele a dále pak na následující instituce:

Pedagogicko-psychologickou poradnu Žďár nad Sázavou

Telefon: 566 622 387

Odbor sociální péče o dítě (OSPOD) Žďár nad Sázavou

tel. 566 688 332

Šikana učitele a pracovníka školy

- jde o problém týkající se všech členů školy, není výsledkem osobnostních charakteristik učitele a pracovníka školy,
- nesmí být chápána jako individuální selhání konkrétního učitele a pracovníka školy.

Charakteristika

- jasně definované role učitel - žák (pracovník školy - žák) jsou narušeny a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele,
- cílem šikany se může stát i velmi zkušený pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti.

Principy předcházení šikaně pracovníků na škole

- dodržování všech opatření proti rozvinutí šikany uvedená v ŠVP a PPŠ,
- škola klade důraz na dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele, otevřeně takové chování odmítá a při výskytu realizuje prevenci či intervenci,
- vedení školy vyjadřuje pedagogům a pracovníkům školy podporu, oceňuje jejich práci, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů,
- pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě, na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, průběžně pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování; vyhýbá se řešení konfliktu konfrontací ze strany žáka před celou třídou,
- nezpůsobuje žádným způsobem ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost,
- problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm či vedením školy.

Postup řešení šikany pracovníka školy

1. Při podezření na šikanu učitele se pedagog (pracovník školy) sám, či kolega/kolegyně obrátí na kteréhokoliv člena školního poradenského zařízení a to i formou anonymní elektronické schránky důvěry (Nenech to být).
2. Na základě této informace situaci citlivě prošetří člen školního poradenského pracoviště, případně jím pozvaný specialista, a ve spolupráci s vedením školy zjedná nápravu, k čemuž využije zejména: nástroje sociální diagnostiky v dané třídě ke stanovení sociálního klimatu, odborné podpory a pomoci oběti, zajištění bezpečného prostředí pro všechny zúčastněné.
3. Pro třídu, kde se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany.
4. O celé situaci a jejím řešení bude informován celý pedagogický sbor.

Kázeňská opatření

Z důvodu závažnosti takového jednání se, podle míry agrese, udělují snížené stupně z chování.

Doporučená literatura:

KOLÁŘ, M. Bolest šikanování (2. doplněné vydání), Praha: Portál, 2005, 255s. (ISBN 80-7367-014-3). KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování (2. vydání), Praha: Portál, 2000, 127s. (ISBN 80-7178-123-1).

Krizový plán – při zjištění šikany První pomoc při počáteční šikaně:

1. odhad závažnosti a formy šikany;
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory
 - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a) metoda usmíření;
 - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídnická hodina:
 - a) efekt metody usmíření;
 - b) oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku - bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi),

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

CAN – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

Jedná se o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, která je pro společnost nepřijatelná. Ohrožuje totiž zdravý vývoj dítěte jak v oblasti jeho tělesného vývoje, tak může mít nepřímé dopady na jeho chování, a to zejména v oblasti emocionální a vztahové. Děti mohou mít díky svým negativním zkušenostem potíže s koncentrací, učením, schopností empatie a s rozvíjením normálních vztahů s druhými. Špatně zvolená forma intervence může mít paradoxně závažné negativní dopady na řešení celé situace. Násilí, které se odehrává v rodině, se může projevovat v chování žáka a může být jedním z důvodů dalších forem rizikového chování (např. záškoláctví, zneužívání návykových látek, sebepoškozování, násilné chování aj.).

Projevy syndromu CAN

Změny v chování dítěte:

- Celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- Zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými.
- Úzkost a vyčerpání reakce na konkrétního dospělého.
- Vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám.
- Nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“ .
- Agresivní napadání a šikanování vrstevníků.
- Zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty.
- Potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole.
- Váhání s odchodem domů po vyučování.
- Neomluvené absence ve škole.
- Odmítání jídla nebo přejídání.
- Sebepoškozování.
- Útěky z domova.

Viditelné známky na těle dítěte:

- opakovaná zranění včetně zlomenin,
- modřiny,
- řezné rány,
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí,
- stopy po svazování,
- otisky různých předmětů na těle,
- natrhnutí ucha,
- otisky dlaně a prstů,
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou.

Co všechno je týrání a jak jej poznat

a) fyzické týrání - jakékoli opakované násilné projevy vůči dítěti (bití, škrábání, kopání, tahání za vlasy, apod.). Fyzické násilí může i nemusí zanechávat viditelné následky. Může vést k vážnému ohrožení zdraví i života jedince, vždy negativně ovlivňuje jeho psychiku.

b) psychické týrání – patří sem nadávky, ponižování, neustálá a nepřiměřená kritika, zesměšňování dítěte, výhrůžky, zvýšená kontrola, zamezování ve styku s vrstevníky, apod. Za psychické týrání považuje WHO (Světová zdravotnická organizace) také přítomnost dítěte u domácího násilí (tj. pokud dítě vidí či slyší násilné projevy, vidí důsledky násilí). Pokud jsou děti svědky domácího násilí, často se projevují stejně jako děti-oběti. Rovněž i důsledky pro jejich další vývoj a život jsou srovnatelné s těmi, s nimiž se potýkají děti, které jsou v roli oběti.

Některé známky zanedbávání dítěte:

- trvalý hlad,
- podvýživa,
- chudá slovní zásoba,
- špatná hygiena,
- zkažené zuby a časté záněty dásní,
- dítě není očkováno proti nemocím,
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí,
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod.,
- vyčerpanost, přepracovanost,
- s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti,
- vyhození z domova.
-

Některé projevy zanedbávaného dítěte:

- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči,
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi),
- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné,
- všechno jí hltavě a hladově,
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě,
- má potíže s učením,
- zdráhá se odcházet domů,
- houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou,
- žebra o jídlo, peníze nebo jiné věci.
-

Postup řešení při podezření na týrání, zanedbávání dítěte

Pokud má učitel podezření na týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte, musí o tom vždy informovat ředitele školy a některého ze členů ŠPP (školní psycholožku, metodika prevence, výchovnou poradkyni).

Pokud se učiteli svěří dítě samo, **NIKDY NESMÍ UČITEL DÍTĚTI SLIBOVAT MLČENLIVOST.**

Můžete říci, že nikdo nesmí dítěti takto ubližovat a že uděláte vše proto, aby se to už neopakovalo. ŠPP po poradě s vedením školy navrhne další postup:

1. Soukromý rozhovor školní psycholožky s žákem.
2. Pokud se s žákem nepodaří navázat kontakt, doporučení kontaktu na terapeutické centrum nebo anonymní telefonické Linky bezpečí.
3. Diskrétní rozhovor školní psycholožky se spolužáky či sourozenci žáka.
4. Pokud se ukáže, že je dítě obětí jakékoli formy týrání (patří sem i přítomnost dítěte při domácím násilí), zneužívání či zanedbávání, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je vedení školy povinno tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPODu. Pokud tak neučiní, porušuje § 368 Trestního zákona. V případě pouhého podezření na spáchání těchto trestných činů se škola obrátí bezodkladně na OSPOD.

Sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneužívatele. Do 15 let věku dítěte je jakékoli jednání sexuálního charakteru směřující vůči jeho osobě považováno za pohlavní zneužití a tedy trestný čin, který jsme ze zákona povinni hlásit OSPODu a Policii ČR (ať už se jedná o dotýkání se dítěte na intimních místech, pohlavní styk s ním, nucení dítěte k těmto či podobným aktivitám).

Postup při svěření se dítěte učiteli s pohlavním zneužitím

1. Je potřeba si uvědomit, že jde o velmi citlivou záležitost.
2. Vyslechnout dítě, nic z jeho slov nezpochybňovat – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii.
3. Ocenit dítě, že se vám svěřilo a ujistit ho, že pro ně uděláte vše, co je ve vašich silách. Je vhodné dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii a zabránit tak dalšímu opakování zneužívání. Pokud vás dítě prosí, abyste o tomto nikomu neříkali, **NESMÍTE MU ani tak SLÍBIT SVOU MLČENLIVOST.**
4. Bezodkladně své zjištění oznámit řediteli školy a školní psycholožce.
7. Podezření na trestný čin pohlavního zneužití hlásí škola OSPODu. Pokud se jedná o hodnověrně potvrzené podezření, obrací se škola na policii ČR.
8. Pokud se zneužívání dopouští rodič, **NESMÍME V ŽÁDNÉM PŘÍPADĚ** informovat rodiče o tom, že se nám dítě svěřilo.

Stejný postup platí, pokud přijde informace nepřímo – vyplýne z ankety, od spolužáků, či z jiného zdroje. Učitel se dítěte nevyptává a jde svůj poznatek sdělit rovnou řediteli školy a školní psychologce.

Domácí násilí v rodině dítěte

Domácí násilí představuje obvykle fyzické, psychické, nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, k němuž dochází skrytě v soukromí. Je typické, že se intenzita násilného chování v průběhu času stupňuje, což snižuje schopnost oběti i agresora toto chování zastavit a pracovat na nápravě narušeného vztahu. Děti jsou považovány za svědky domácího násilí, pokud vidí či slyší násilné projevy, vidí důsledky (zranění) násilí.

Přítomnost dítěte u domácího násilí považuje WHO (Světová zdravotnická organizace) za psychické týrání dítěte. Pokud jsou děti svědky domácího násilí, často se projevují stejně, jako děti-přímé oběti týrání. Rovněž i důsledky pro jejich další vývoj a život jsou srovnatelné s těmi, s nimiž se potýkají děti, které jsou v roli oběti týrání. Proto je pedagog povinen jednat v okamžiku, kdy se dítě zmíní o opakovaném násilí mezi členy domácnosti, v níž žije, a jehož je dítě svědkem.

Klíčové charakteristiky domácího násilí:

- Je opakované.
- Je neveřejné, probíhá v soukromí domácnosti.
- Eskaluje. Domácí násilí se stupňuje jak ve svých formách (od urážek a ponižování až k fyzickému násilí), tak i ve své hloubce (od první facky až po velice brutální napadání, jež může vést k ohrožení na životě).
- Role oběti a agresora jsou jasně rozdělené, nezaměňují se.
- Zcela zásadní pro identifikaci násilí je zneužívání moci a kontroly, která v oběti vzbuzuje strach.
- Pachatel bývá násilný většinou jen ke své oběti, nikoli navenek, mívá „dvojí tvář“. Okolí se může jevit sympatický. Pouze část pachatelů je agresivní i navenek.
- Pachatel považuje svoje chování za ospravedlnitelné, má pocit nároku na takové chování.
- K domácímu násilí dochází v cyklech: znamená to, že se střídají období vzrůstání napětí a násilí, období relativního klidu a opětovného narůstání tenze a opětovného násilí.
- Chování oběti je zaměřeno na zajištění přežití (např. minimalizace nebo snižování násilí, přebírání odpovědnosti za násilí, ochrana násilníka, setrvávání v násilném vztahu).

Doporučené postupy při podezření na domácí násilí

1. Pokud se dítě samo svěří učiteli o domácím násilí v rodině, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní, aby dítě ochránil.

2. Podezření na domácí násilí v rodině dítěte neprodleně oznámit řediteli školy a některému ze členů ŠPP.

3. Škola informuje OSPOD o svém podezření z ohrožování výchovy dítěte.

4. Pokud se na pedagoga obrátí rodič – oběť domácího násilí, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují či pracovníky ŠPP.

5. V žádném případě neřešit podezření na domácí násilí rozhovorem s rodičem-agresorem, tento postup by se mohl obrátit proti dítěti.

Co by mělo v případném rozhovoru, když se vám dítě svěří, určitě zaznít?

- Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.
- Za násilí nemohou ani sourozenci.
- Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.
- Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci.
- Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.
- Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo.

Nevhodné postupy

Škola nemůže poskytovat terapeutické služby. Pedagog by se měl rovněž vyhnout postupům, které mohou dítě poškodit (stigmatizovat, traumatizovat jej apod.), jako je např. otevřené řešení podezření před třídou; nepřiměřený tlak na dítě, aby hovořilo o problému doma; obvinění ze lži.

Porucha příjmu potravy

Mezi poruchy příjmu potravy řadíme mentální anorexii, mentální bulimii, záchvatovité přejídání, atypickou mentální anorexii a bulimii, přejídání spojené s psychologickými poruchami, zvracené spojené s jinými psychickými poruchami, obezitu spojenou s psychogenním přejídáním. Můžeme také hovořit o ortorexii (posedlost zdravou výživou), bigorexii (posedlost vlastním tělem) a drunkorexii (opakované redukování příjmu potravy s cílem snížit příjem kalorií a dovolit si tak pít více alkoholu), které svou podstatou patří mezi poruchy příjmu potravy.

Poruchy příjmu potravy se projevují

- změnami v chování, myšlení i vnímání,
- změnami v pohledu na sebe sama,
- nevhodnou manipulací s jídlem.

Příčiny poruch příjmu potravy

Porucha příjmu potravy se obvykle rozvíjí pozvolna a jsou výsledkem působení mnoha různých vlivů a podmínek.

Svou roli na vznik poruch příjmu potravy hraje osobnost dospívajícího, narušené sebevědomí, zvýšená citlivost na kritiku, sebekritičnost, vztahovačnost.

Mentální anorexie chorobný strach z tloušťky a přibráním na váze. Nemocní se snaží snižovat příjem potravy na minimum. Záměrně potravu odmítají.

Mentální bulimie opakující se záchvaty přejídání, následně vyprovokované zvracení, vyprovokovaný průjem, střídání období hladovění, užívání léků na hubnutí, léků k odvodnění organismu.

Příznaky

- úbytek tělesné hmotnosti,
- extrémně jsou zaujati energetickým příjmem potravin,
- extrémní cvičení,
- únava, ospalost, svalová slabost,
- vypadávání vlasů,
- zhoršení kvality pleti,
- citlivost na chlad,
- zvýšená kazivost zubů,
- dehydratace,
- křeče, bolesti břicha, závratě, ztráta vědomí,
- kulatá tvář (otok slinných žláz),
- sociální izolace,
- depresivní nálady a nízké sebevědomí,
- narušené vnímání vlastního těla.

Co mohu udělat, pokud mám podezření na poruchu příjmu potravy u žáka:

- Nejdůležitější je navázat kontakt s žákem, říci mu o svých obavách, o tom že o něj máme strach a ubezpečit ho, že jsme tu pro něj.
- Zeptat se, zda už o problémech s váhou a jídlem s někým mluvil, zda o tom chce mluvit.
- Informovat žáka, že o podezření na poruchy příjmu potravy bude škola informovat rodiče.
- Pokud máme podezření na poruchy příjmu potravy a rodiče naši informaci popírají, je možné kontaktovat obvodního lékaře nebo odbor sociální péče.

Škola a rodič

Pokud je nemocný příliš hubený, zakázat cvičení ve škole. Cvičení při nízké váze je zdravotním rizikem. Je vhodné mít připravený stravovací plán (organizace společných svačin o přestávce, stolování s kamarády).

Určit časové limity pro školní a domácí studium. V hodinách umožnit nemocnému přestávku, konzumaci nápoje, svačinky. Snažit se začlenit nemocného zpátky do kolektivu třídy, promluvit obecně o nemoci s kolektivem třídy.

Kde hledat odbornou pomoc

Občanské sdružení Anabel- Brno, Bratislavská 2, Brno2

Tel. 542 214 014, posta@anabell.cz, www.anabell.cz, www.idealni.cz

Krizová linka Anabell, tel.: 848 200 210 (zdarma)

Nabízí prostřednictvím anonymního telefonického kontaktu krizovou intervenci, podporu a kontakty na odborníky. Je určena jak osobám s poruchami příjmu potravy, nevhodnými stravovacími návyky a postoji, tak i jejich rodinným příslušníkům. Linka je v provozu každý všední den od 8:00 do 16:00 hod.

Strategie předcházení a řešení školní neúspěšnosti

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016Sb. Cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek k zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Příčiny

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Neprospěch mívá obvykle mnoho příčin, které je třeba včas rozpoznat a podchytit.

Mezi nejčastější příčiny patří:

- školní nezralost
- nízký intelekt
- vývojové poruchy učení a chování
- častá absence žáka
- zdravotní komplikace
- odlišné sociokulturní prostředí
- jazyková bariéra
- nízká odolnost vůči zátěži
- nemotivující rodinné zázemí
- problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole

2. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky. V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Rozbor žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Vhodná a možná opatření volíme vždy na základě individuálního přístupu k žákovi a zjištěným skutečnostem.

Možná opatření:

- **Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění:** využití speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC.
- **Odchylka v celkové úrovni inteligence:** žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.

► **Žáci sociálně znevýhodnění:** motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro přípravu ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole.

► **Žáci s vysokou absencí** jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky (plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem).

3. Postup při řešení školní neúspěšnosti – podpůrný program (plán pedagogické podpory nebo také plán podpůrných opatření).

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči!

► Po prvním čtvrtletí třídní učitelé písemně informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový).

► Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

► Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán.

► Pokud žák zamešká více než 150 hodin výuky, vyvolává se jednání s rodiči preventivně. Přítomni TU, žák a rodič, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy. Domluví se podpora žákovi tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.).

► Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem.

4. Plán pedagogické podpory (plán podpůrných opatření)

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

5. Realizace plánu pedagogické podpory

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žákovi a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán. Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhnou třídní učitelé ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů vedení školy (výchovnému poradci) žáky pro podpůrný plán.

Třídní učitel zajišťuje seznáání všech zainteresovaných ke společné úvodní schůzce, kde jsou rodiče a žáci s plánem seznámeni a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

6. Formy a metody práce

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- podpůrný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu zadání práce pro domácí přípravu (díličí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem) možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole, možnost doučování
- užívání podpůrných aktivit oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci (přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj.) dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu
- domluva konzultačních hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit.

Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. Jde o vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná.

Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociálního chování,
- verbální i neverbální komunikace,
- oblasti představivosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.

Častým projevem jsou stereotypní pohyby, zvláštní zájmy, omezená schopnost spontánně sdílet s ostatními dětmi radost a zájmy, či rigidní a kompulzivní (nutkavé) chování. Četnost takového chování se zvyšuje při nadměrné stresové zátěži žáka. To může být znamením „přetažení“ žáka.

Při prevenci vzniku nežádoucího chování, stresu či afektu je třeba mít na paměti, že žák s PAS v zátěžové a pro něj nestandardní situaci může opomíjet své základní životní potřeby, jako např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin. Pokud pozorujeme na žákovi neklid, je vhodné nabídnout pití, připomenout jídlo, pamatovat na toaletu. Může se stát, že je žák dehydratovaný, hladový atd., ale sám tyto potřeby aktivně nevyřeší. Únava a „přetažení“ jsou signálem potřeby odpočinku, který dokáže navodit zklidnění.

Pokud stereotypní rigidní projevy nejsou sebepoškozujícího, okolí poškozujícího nebo ohrožujícího charakteru, je nutné nelpět na jejich zastavení, postupně odezní. Tyto projevy nesmí být důvodem jakékoliv formy trestání žáka. K projevům v oblasti tzv. diagnostické triády je často přidružena přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky apod. Znalost a respekt k žákově přecitlivělosti jsou nezbytným prvkem prevence vzniku jeho nežádoucího nebo až afektivního chování.

Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů. Tato variabilita vyžaduje pro každého žáka individuální přístup a postupy „na tělo“. Z tohoto důvodu bude na škole žákům s PAS vypracován individuální krizový plán (dále jen IKP). Pro úspěšné předcházení vzniku problémových situací je zásadní přenos a sdílení informací mezi všemi zainteresovanými stranami – tj. zákonnými zástupci, ošetřujícím lékařem, vyučujícími, odpovědným školským poradenským zařízením i ostatními žáky. IKP je zpracován pro každého žáka v IVP.

Postupy uvedené v IKP určují konkrétní kompetence a odpovědnost jednotlivých zaměstnanců. Krizový plán popisuje konkrétní kroky při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace, vymezení kompetencí a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek, kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155.

Za zcela neadekvátní a neakceptovatelný postup školy pro zajištění bezpečí a ochrany zdraví žáků v případě vyústění nežádoucích projevů chování žáka s PAS je psychický či fyzický trest.

Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS

Jméno a příjmení žáka:

Datum narození:

Místo trvalého pobytu:

(Kontaktní údaje na zákonného zástupce/telefon)

Název a adresa školy/školského zařízení, ročník:

Ošetřující lékař/odborný lékař:

(na základě souhlasu zákonného zástupce uváděno pro případ konzultace při vzniku problémové situace např. psychiatr, neurolog, atp.)

Pedagogický pracovník školského poradenského zařízení spolupracující na vytváření „Krizového plánu“:

Třídní učitel:

Druhý pedagog ve třídě:

Asistent pedagoga:

Ostatní vyučující žáka:

Vychovatel/vychovatelka:

Osoby zajišťující specializované činnosti ve škole/školském zařízení:

(např. fyzioterapeut, speciální pedagog, psycholog, výchovný poradce, atd.):

Aktuální zdravotní stav žáka:

Aktuální stav žáka:

(obsahuje popis speciálních vzdělávacích potřeb dle doporučení školského poradenského zařízení):

Popis obtíží žáka:

(spouštěcí mechanismy vzniku problémových situací u konkrétního žáka v konkrétních situacích, na konkrétních místech, v přítomnosti konkrétních osob, v jejich přístupu apod., např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin, únava a „přetažení“, přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky, nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění):

Doporučený postup prevence vzniku problémových situací:

(postup zpracován na základě osobnostní charakteristiky žáka viz „Popis obtíží žáka“ a dle doporučení školského poradenského zařízení, součástí plánu je „záznamový arch“ sloužící jako podklad pro vyhodnocování vhodně nastavených opatření pro prevenci vzniku nevhodného chování žáka, problémového chování či problémové situace):

Doporučený postup v případě, kdy problémová situace nastala:

(obsahuje popis konkrétních kroků při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace, vymezení kompetencí a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155):

Podpisy informovaných osob:

(všech, kteří jsou s žákem v interakci v době jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení):

Podpis žáka:

Podpis zákonného zástupce/kontaktní osoby v případě zletilého žáka:

Místo, datum:

Podpis ředitele školy:

Zpracoval/a:

Klíč pro komunikaci s osobou s autismem

Toto stručné vodítko si neklade žádné nároky na úplnost ani na univerzálnost. Bez ohledu na to, že se vyplatí dodržovat určitá obecná pravidla, jsou lidé s autismem charakterově stejně pestří jako kdokoli jiný a nikdy nebude existovat žádný soubor pravidel, uplatnitelný na všechny bez rozdílu.

Osoby s autismem a především s Aspergerovým syndromem lze do jisté míry rozlišovat podle toho, jak reagují na situaci, kdy se stanou neobratní v pro ně nesrozumitelných společenských situacích: zatímco aktivní subtyp se spíše začne projevovat a vyjadřovat emotivně a někdy až provokativně, aby svou neobratnost skryl za toto jednání, pasivní subtyp spíše přeruší jakoukoli komunikaci a projevy omezí spíše na pláč nebo odmítání dalšího kontaktu. Oba subtypy mají tendenci se v takové situaci uchýlovat ke stimulacím (kývání, hraní si s prsty, stereotypní pohyby); tyto stimulace doporučujeme ignorovat - člověku s autismem pomáhají udržet si psychickou rovnováhu.

Následující body se týkají situací, kdy se lidé s autismem ocitnou v potížích a podlehnou panice - potom je obzvláště důležité pamatovat na zdánlivé drobnosti, které mohou rozhodnout mezi úspěšným zvládnutím či totálním selháním na obou stranách... Neberte tedy prosím tato pravidla jako univerzální klíč, vězte však, že osvojíte-li si tato pravidla pro chvíli nouze, velmi vám pomohou i v běžných životních situacích, kdy se dostáváte s lidmi s autismem do styku.

1) Jednej předvídavě.

Vyvarujte se situací, kdy se například – byť s těmi nejlepšími úmysly - dotknete ramene člověka s autismem, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit. Řada z nich jsou velmi citliví na hmatové podněty, a když je takový člověk v úzkých, velmi ho to vyleká.

2) Plánuj.

Rozhodně se vyplatí, když předem popíšete, co se bude dít (například „Teď si promluvíme o tom, co se vám přihodilo a potom si půjdete odpočinout.“). Člověku s autismem to velmi pomůže v orientaci a snáze přečká i nepříjemný rozhovor.

3) Nekřič.

Nikdy na člověka s autismem nekřičte ani nezvyšujte hlas, to bude mít za následek jen to, že se tím zablokuje další komunikace a dokonce ho to může uvrhnout do autistické krize (dekompenzace a ztráta orientace) – během ní komunikace nemůže pokračovat. Může vadit i silnější hlas, protože mnoho lidí s autismem má mnohem citlivější sluch, než si dokážete představit; někdy proto také pomůže, když mluvíte úmyslně potichu.

4) Ptej se jasně.

Snažte se formulovat otázky tak, aby byly jednoznačné a spíše uzavřeného typu (umožňující jen jednu ze dvou odpovědí, například ANO / NE). Otázka „Jak jste na tom?“ je nesrozumitelná, protože se může teoreticky týkat mnoha různých témat, zatímco otázka „Máte nějaký problém?“ nebo „Bolí vás něco?“ je jasná a srozumitelná otázka uzavřeného typu. Nečekejte ale jako odpověď vyprávění životního příběhu – čekejte jen „Ano“ nebo „Ne“.

Pečlivě se vyvarujte kladení několika otázek najednou, protože zatímco vy budete registrovat většinou jen svou poslední otázku, člověk s autismem vám – byť jednoslovně - zodpoví všechny v pořadí, v jakém jste je položili, vy však budete obtížně odpovědi k otázkám přiřazovat.

5) Mluv jednoduše.

Nepokoušejte se oslnit člověka s autismem svou slovní zásobou a znalostí cizích slov; jednak je možné, že jich bude znát podstatně více než vy a jednak ve chvíli, kdy se ocitl v tísní, může být pro něj velmi náročné se soustředit na to, co někdo jiný říká. Proto je lepší mluvit spíše v kratších větách, než v květnatých souvětích a předat sdělení srozumitelně a bez odbíhání od tématu. Vyvarujte se řečnických otázek („Co si myslíš, že děláš?“ a nedivte se, pokud na ně bude odpovídat – nejde o provokaci, jen se snaží být přesný), příměrů („Koukáš jako sůva z nudlí“ a nedivte se, pokud začne popisovat odlišnosti – nejde o provokaci, jen se snaží být přesný) a nadsázky, ironie či sarkazmu („To se ti tedy povedlo“ a nedivte se, pokud reaguje vlastním prohlášením – nejde o provokaci, jen se snaží být přesný).

6) Buď trpělivý.

Pokud člověk s autismem neodpovídá na otázku nebo nereaguje na vyřčené, nemusí to znamenat, že odpovědět nechce. Pokud se dlouze rozmýšlí, pak uvažujte o pravidlech 2) a 3). Pokud nerozumí, nemusí být v tu chvíli schopen to sdělit, ale na uzavřenou otázku „Rozuměl/a jste mi?“ odpoví. Jestliže člověku s autismem odpověď chvíli trvá (viz pravidlo 5), rozhodně nepomůže ho pobízet a upomínat – to je naopak jeden z nejjistějších způsobů, jak komunikaci zpomalit.

7) ROZUMĚT A VĚDĚT.

Pokud rozumí a přesto se nevyjadřuje, pak je velmi pravděpodobné, že si prostě v panice nedokáže rozmyslet odpověď. Zvenčí to není vidět, ale v panice či v autistické krizi často na jeho mysl útočí stovky obrazů, myšlenek, slov a vjemů každou vteřinu a v tu chvíli je velmi obtížné poslouchat druhé a soustředit se na vlastní myšlení. Nebojte se například zopakovat otázku, přestože byla srozumitelná – člověku s autismem to pomůže se soustředit na její smysl i na vlastní následné myšlenky. Určitě neuškodí pokusit se změnit formulaci – možná reakci zbrzdila jen nějaká asociace pro tazatele nečekaná, ale pro člověka s autismem logická.

8) Jaký je den?

Člověk s autismem, procházející autistickou krizí, může přechodně ztratit přístup ke krátkodobé a střednědobé paměti. Tento stav trvá nejvýše desítky minut a velmi pomáhá popsat, co se vše stalo například za poslední hodiny nebo dny. Zároveň může mít tento člověk s autismem výrazně zhoršenou orientaci v prostoru - pokud s ním potřebujete někam dojít a vidíte, že váhá a tápe, tak ho buď ved'te, nebo mu popisujte cestu, přestože jí jinak dobře zná.

9) Omezuj pohled do očí.

Toto pravidlo sice radí přesný opak toho, co doporučují mnohé knihy, ale pokud se chcete s lidmi s autismem domluvit, dodržujte ho. Každý pohled do očí a zejména navázání očního kontaktu může vyvolat v člověku s autismem nejistotu nebo i paniku, což může komunikaci na nějakou dobu zcela přerušit nebo zbrzdit.

10) Dej najevo pochopení.

Dokonce i tehdy, kdy vám nejsou motivy člověka s autismem jasné, rozhodně neproděláte, když vyjádříte alespoň účast. Vyvarujte se však frází, protože když řeknete „Já vám rozumím“ a onen člověk je si vědom toho, že tomu tak není, klidně to i popře, protože obecné vyjádření účasti je sociální funkce a té nemusí rozumět. Ale když řeknete například „Chci vám pomoci“, je to pravda a je to jasné. Pro vás to bude téměř totožné, pro onoho člověka nikoli.

Lidé s autismem jsou často citliví a osamělí, přes svá omezení dovedou některé věci lépe než ostatní, proto vás vyzýváme: neberte jim důstojnost a věnujte jim pozornost, už tím pro ně vykonáte mnoho.

Adventor o. s. www.adventor.org

Naděje pro Autismus www.nadejeproautismus.cz

Za sklem o. s. www.zasklem.com

Ochrana zdraví při virovém onemocnění COVID – 19

Příchod ke škole a pohyb před školou

Pohyb žáků před vstupem do školy organizuje škola podle těchto principů:

- Minimalizovat velké shromažďování osob před školou; škola je povinna zajistit organizaci pohybu osob před školou.
- Před školou dodržovat odstupy 2 metry v souladu s krizovými nebo mimořádnými opatřeními (není tedy nutné např. u doprovodu žáka/členů společné domácnosti).
- Pro všechny osoby nacházející se před školou platí povinnost zakrytí úst a nosu.
- Organizovat shromáždění žáků ve skupinách tak, jak budou následně společně ve třídách.
- Žáky před školou vyzvedává pověřený pedagogický pracovník, který žáky organizuje do skupiny a vyzvedává je.
- Pokud je to nutné, rozvrhnout časy příchodu žáků tak, aby v jeden čas k budově školy dorazilo současně méně lidí (např. nástup jednotlivých ročníků nebo tříd v časovém odstupu).
- Škola stanoví zároveň přiměřená pravidla odpovídající režimu odchodu žáků ze školy tak, aby nedocházelo k nadměrnému shromažďování osob před budovou školy.

Vstup do budovy školy nebo školského zařízení

- Vstup do budovy školy je umožněn pouze žákům, nikoliv doprovázejícím osobám.
- Pedagogové odvedou žáky do tříd po skupinách, aby nedocházelo ke kontaktu mezi skupinami.
- Všichni žáci i zaměstnanci školy nosí ve společných prostorách roušky.
- Každý žák bude mít s sebou na den minimálně 2 roušky a sáček na uložení roušky.
- Škola je oprávněna vymezit prostory, ve kterých se žáci mohou pohybovat.
- Žák je povinen dodržovat stanovená hygienická pravidla; jejich opakované nedodržování, po prokazatelném upozornění zákonného zástupce žáka, je důvodem k nevpuštění žáka do školy.

Ve třídě

- Neprodleně po přezutí, popřípadě po příchodu do třídy, musí každý použít dezinfekci na ruce. Doporučuje se i předchozí umytí rukou (důkladně 20 až 30 sekund vodou a tekutým mýdlem).
- Složení skupin žáků se stanoví předem a je neměnné, je nutné vyhnout se jakýmkoliv změnám ve složení skupiny žáků.
- Maximální počet žáků ve skupině žáků je 15 s tím, že je nezbytné dodržet zásadu jeden žák v lavici ve třídě.
- V průběhu pobytu ve třídě nemusí žáci ani pedagogičtí pracovníci nosit roušku, pokud je zachován rozestup 2 metry (nejméně 1,5 metru). Pokud dochází k bližšímu kontaktu (např. při skupinové práci), musí se roušky nosit i ve třídě.
- Při sejmutí si každý žák ukládá roušku do sáčku.
- Je nutné zajistit takové rozmístění lavic ve třídě, které umožní dodržet stanovený odstup mezi žáky – 2 metry (nejméně 1,5 metru).
- Žáci si po každém vzdělávacím bloku vydezinfikují nebo umyjí ruce ve své třídě.
- V každé třídě je nezbytné často větrat (minimálně jednou za hodinu po dobu 5 min).
- Škola vede evidenci o docházce žáků do školy.

Při podezření na možné příznaky COVID-19

- Nikdo s příznaky infekce dýchacích cest, které by mohly odpovídat známým příznakům COVID-19 (zvýšená tělesná teplota, kašel, náhlá ztráta chuti a čichu, jiný příznak akutní infekce dýchacích cest), **nesmí do školy vstoupit**.
- Pokud žák vykazuje některý z možných příznaků COVID-19, je nutné umístit jej do samostatné místnosti a kontaktovat zákonné zástupce žáka s ohledem na okamžité vyzvednutí žáka. O podezření informuje škola spádovou hygienickou stanicí – Žďár nad Sázavou tel. 566 650 841. Ostatní žáky je pak vhodné umístit do jiné místnosti nebo změnit aktivitu na pobyt venku s povinným nošením roušky, dokud není známý zdravotní stav indisponovaného žáka.
- Pokud se u zaměstnance školy příznaky objeví v průběhu práce, resp. vyučování, školu opustí v nejkratším možném čase s použitím roušky a požadovaného odstupu. Žáky je pak vhodné umístit do jiné místnosti nebo změnit aktivitu na pobyt venku s povinným nošením roušky, dokud není znám zdravotní stav indisponovaného zaměstnance školy.

Literatura a webové odkazy k problematice prevence rizikového chování

- Bendl, S.: Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV, 2003.
- Braun, R.: Diagnostika školní třídy. Skupinová práce se třídou. Praha: IPPP ČR, 2008.
- Čapek, R.: Třídní klima a školní klima. Praha: GradaPublishing, 2010.
- Grecmanová, H.: Klima školy. Olomouc: Hanex, 2008.
- Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K., Kressa, J., Dědová, M. (2016). Psychologie školní šikany [Psychology of the school bullying] Praha: Grada.
- Kavalír, A. (Eds.). (2009). Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M. (2013): Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Univerzity. [cit. 2. 12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>
- Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2. 12. 2012]
- Dostupný z WWW - <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
- Krejčí, V. Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. Dostupné z: http://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/74-pravidla-bezpeneho-chovani-na-internetu-pro-rodie-2015
- Lašek, J.: Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.
- Mareš, J.: Dotazník sociálního klimatu školní třídy. Praha: IPPP, 1998
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy I. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy II. Brno: MSD, 2004.
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy II. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy III. Brno: MSD, 2005.
- Mareš, J. Diagnostika sociálního klimatu školy. In Ježek, S. (ed.), Psychosociální klima školy I. Brno: MSD 2003.
- Mertin, V., Krejčová, L.: Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012

- Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P., Barták, M., Bártík, P. et al. (2015). Prevence rizikového chování ve školství (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Adámková, T., Barták, M., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P. et al. (2015). Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Aujezká, A., Burešová, I., Čablová, L., Červenková, E., Jírová Exnerová, M. et al. (2015). Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny. 25
- Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L. & Pavlas Martanová, V. (2015). Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., & Zapletalová, J. (2012). Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
- Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.
- Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.
- Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012). Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Vágnerová, K. (2009). Minimalizace šikany. Praktické rady pro rodiče. Praha: Portál.

Webové odkazy

- Web Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.)
- Společenství proti šikaně, www.sikana.org
- Web Nenech to být a něco dělej, www.nntb.cz
- Internet poradna, www.internetporadna.cz
- Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
- Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.
- Amnesty International ČR, www.amnesty.cz
- E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí, www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí, www.napisnam.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

- Vyhledávací aplikace certifikovaných primárně preventivních programů také v oblasti šikany: <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele>

Adventor o. s. www.adventor.org

Naděje pro Autismus www.nadejeproautismus.cz

Za sklem o. s. www.zasklem.com

Ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm vypracoval:

Mgr. Irena Čuhlová školní speciální pedagog

Schválil:

Mgr. Bohumila Počtová ředitelka školy

Krizový plán vstoupil v platnost dne: 1. 9. 2022